

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Fakulta sociálních studií
Habilitační obor Sociální psychologie

Uchazeč Mgr. Sylvie Graf, Ph.D.
Pracoviště Psychologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.
Habilitační práce Češi a jejich sousedé: primární a sekundární přenos vlivu meziskupinového kontaktu na postoje v pěti zemích střední Evropy

Oponent Prof. PhDr. Zbyněk Vybíral, Ph.D.
Pracoviště Fakulta sociálních studií

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Na úvod:

Sylvie Graf předkládá v habilitační práci zčásti stručnější zpracování toho, co obsáhla nedávno vydaná monografie „Češi a jejich sousedé: Meziskupinové postoje a kontakt ve střední Evropě“ (Praha: Academia, 2015). Překrytí textu habilitačního spisu s monografií, ale i s disertační prací uvádí dostatečně v Předmluvě. Habilitační práce přináší také dosud nepublikovanou výzkumnou studii, a to na stranách 141–181. Každá z výzkumných kapitol obsahuje své vlastní Shrnutí a práce je zakončena závěrem nazvaným literárně: „Češi a jejich sousedé“. Za obsáhlost Seznamu literatury si autorka zaslouží pouze aplaus a uznání. Celá habilitační práce je poznamenána výzkumnou prací autorky (a kolektivu), a to doslova na každé straně. Kdybychom si dali tu práci, spočetli bychom v práci několik set výzkumně podložených tvrzení a zjištění, závěrů potvrzujících shodu, ale i neshodu s historickými teoriemi (např. Allportovými, s teorií sociální identity nebo sebekategorizace), shodu i neshodu s nedávnými výzkumy a metaanalýzami výzkumů. Na řadě míst prezentuje autorka doložená zjištění, jež jsou, anebo také nejsou v souladu s očekáváním, které jako mimořádně obeznámená výzkumnice v dané oblasti měla. Především neshody s výzkumným očekáváním vždy stručně interpretuje, resp. nabízí – a to vždy velmi střízlivě (opatrně) – možné vysvětlení.

Vyjáždění k teoretické části: Mám tuto část habilitační práce za zcela srozumitelnou. Krok za krokem sledujeme vytváření pojmově konceptuálního předpolí pro následné výzkumy. Čtenář nezůstává na pochybách o tom, co je předmětem výzkumu; co autorka považuje za primární, a co za sekundární přenos vlivu; co je tzv. kontaktní teorie; tzv. zprostředkovaný kontakt atd. Představuje výsledky metaanalýzy stovek výzkumů, přihlašuje se k potvrzení pozitivního vlivu interakcí mezi členy různých skupin na redukci předsudků, vede diskusi s Allportem formulovanými moderátory tohoto vlivu (s tzv. nezbytnými podmínkami), probírá roli proto/typičnosti člena skupiny; nebo pravděpodobnější zobecnění negativního kontaktu s jednotlivcem (na rozdíl od pozitivního kontaktu).

Výzkumná část habilitační práce začíná na straně 45 a rozdělena na přehlednou prezentaci uskutečněných výzkumů. Metody a postup výzkumu obsahují vše potřebné. Dobře jsou popsány moderátory vlivu; umožňují posléze finální zhodnocení *hypotéz o moderaci* a

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Mohla by autorka vysvětlit rozdíl mezi identifikací s vlastním národem, oblibou vlastního národa a sympatiemi k vlastnímu národu? Zjistila mezi „identifikací“ a „oblibou“ skutečně kauzální jednosměrný vztah, o němž by svědčilo její tvrzení (s. 75): „Čím více vlastní identifikace s vlastním národem, tím větší obliba vlastního národa“?
2. Myslí si autorka, že by dávalo smysl zkoumat skupinu respondentů s generalizovanou předsudečností (či tzv. zobecněným předsudkem) v experimentálním designu? Mohl by takový výzkum přinést zjištění, která by v něčem korigovala autorčina zjištění o primárním i sekundárním přenosu meziskupinového kontaktu?
3. Na základě čeho se autorka domnívá, že (naše) společnost sankcionuje projevy předsudků a že respondenti v jejím výzkumu mohli být v jejich (jak tvrdí na stranách 104 – 105)?
4. Mohla by autorka objasnit své závěrečné tvrzení z literárně pojatého závěru práce o uchylování se k *vytváření analogií* tam, kde lidé nemají možnost vycházet ze svých zkušeností (s. 187)? Jinými slovy, může tuto myšlenku i na základě svých výzkumů považovat za univerzálně platný sociálně psychologický aspekt našeho chování?
5. Ve shodě s Pettigrew a Troppovou (2011) zjistila autorka, že starší lidé mají lepší postoje k příslušníkům sousedních národů. Lze uvést podrobněji? Umožňoval vzorek respondentů toto tvrzení?

Závěr

Habilitační práce dr. Sylvie Graf „*Češi a jejich sousedé: primární a sekundární přenos vlivu meziskupinového kontaktu na postoje v pěti zemích střední Evropy*“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Sociální psychologie.

Brno, dne 15. února 2016

(podpis)

